

Pokład njebjeskeho kralestwa

Njebjeske kralestwo runa so pokładej,
schowanemu na polu,
kotryž čłowjek namaka a schowa;
a woteńdže z wjeselosću,
a předa wšitko, štož měješe,
a kupi sej tute polo.

Wospjet runa so Bože kralestwo kupcej,
kiž dobre parole pytaše,
a jako wón jara drohu parlu namaka,
džěše wón a předa wšitko, štož
měješe, a kupi ju.

Matej 13,44-46

Za čo by ty wšě swoje pjenjezy wudał? Što
by či tak wažne było, zo by za to wšě swo-
je nalutowanki nałožił?

To by dyrbjało
něšto cyle
wosebite
być, ně-
što, štož
je wjace
hódne
hač rja-
ny do-
wol abo
nowa ku-
chinska
mašina.

Mam stu-
dijneho přeće-
la, kotryž je swo-
je cyle zamóženje
na jednu kartu sadził.

Chryši bě fan čaporowych
wikow. Tam wšak zwjetša
ničo konkretneho njepytaš, ale
něšto wosebiteho, někajku de-
bjenku abo někajki pokład.

A jedneho dnja dundaše Chryši zaso
po čaporowych wikach a wuhlada tam
kofejowy serwis. Tón bě próšny a mazany.
Chryši pak wza sej kanu do ruki, wótrě
próch a widžeše na dnje kany křižowanej
mječaj: Mišnjanski pórclin – nic runje kom-
patibelnje ze studentskej móšnju. Hdyž

wón kanu zaso wobroči, słyšeše w njej ně-
što knyskotać. Wón wotewza wěko a po-
hladny nutř. Kana bě poľna papjerja-
nych pjenjez – wusko do so zwitych D-mar-
kow. Běchu to zawěsće wjacore tysac hriw-

now. Hač do džensnišeho wšak móžeš tute
pjenjezy bjez problemow do euro zaměnić.

Chryši wěko zaso zawrě a so wikowarja
wopraša: „Što ma serwis plaćić?“ Wiko-
war wotmołwi: „600 eurow.“ Chryši spyta
hišće jednać, ale wikowar wosta při tym:
„Mišnjanski serwis plaćić 600 eurow, pod
tym jón njeředam.“

Chryši džěše potajkim k pjenježnemu
awtomatej. Na konće měješe 580 eurow
a w móšni tčachu hišće 20 eurow. Wón
wotzběhny wšě swoje pjenjezy a kupi sej
Mišnjanski serwis. Doma zličić, kelko pjenjez
w kani tčeše. Běše to gšeft jeho žiwjenja.

Chryši běše mudry, runje tak mudry kaž
překlepany bur a wikowar parlow, wo kotry-

majž bě Jezus
swojim wu-
čomnikam
w ewangeliju
po Mateju powě-
dał. Wobaj běštaj
wšitko předałoj, štož
měještaj, zo byštaj sej
polo ze schowanym po-
kładom abo jara drohu
parlu kupić móhtoj.

Hdyž sym stawiznu
mojeho studijneho pře-
čela we wosadže powě-
dał, je so mje něchtó wo-
prašał: „A što da je
Chryši nětka ze wšěmi
pjenjezami činić?“

Wotmołwu na tute pra-
šenje njeznaju. Wona tež
njeje relewantna. Njezhoni-
my wšak tež, što je bur ze
swojim pokładom abo wikowar
debjenkow ze swojej parlu činić.

Rozsudne je zawodne prašenje: Što je
či telko hódne, zo za to wšo daš, štož
maš?

Biblija praji, zo dyrbjało to něšto wob-
stajne być, něšto njebjeske. Za njebjeske
kralestwo, praji Jezus, so wudani, wšitko
dać, štož maš. Přetož njebjeske kralestwo
čini čě njebjesce bohateho. **Robert Malink**

Kofejowa kana

Foto: pixabay

Moja rjana serbska drasta

Lube džěci, zawěsće su wam šikwane narodne drasty jako wosebitosć serbskeho luda znate. Wotwisne wot nabožiny abo regiona mamy w Serbach wšelake narodne drasty. Před někotrymi lětami chodzachu žony hišće wšědny dzeń w serbskej drasće. Džensa so wona nimale jenož hišće k wosebitym składnosćam nosy.

Najznačiše su katolska, Slepjanska abo Blótowska drasta. Njemějachu pak ewangelscy Serbja Hornjeje Łužicy žanu swójsku drastu? Haj, mějachu! Hdys a hdys wuhladaš na koncertach chóra Budyšin abo na wosebitych swjedženjach serbsku ewangelsku drastu Budyskeho kraja. Bohužel zhubi so wona dzeń a bóle ze zjawneho žiwjenja. Rjenje, zo je so lětsa w Bukecach zaso drastowa skupina založila, kotraž chce serbsku ewangelsku drastu předstajić.

Jako mała holčka běch fascinowana

wot rjanych šatow, pisanych wušiwanych rubiškow a cankatych hawbow. Rady sym sebi knihu wo serbskich drastach wobhladała a žony, muži a džěci na předstajenjach ptačich kwasow wobdźiwała.

„Ja chcu tež tajku drastu měć“, prošach swojeju staršeju. Jako běch někak štyri lět, zeši mi moja Wuježčanska wowka přenju serbsku drastu. Njebě wukubłana šwalča, ale měješe knihi a wobrazy jako předtohu. Běch jara horda. Dokelž pak tak spěšnje rosćech, bě wona mi bórze přemała.

K šulskemu zastupej dóstach swoju druhu serbsku drastu. Tónraz bě ju knjeni Hendrichowa, něhdyša šwalča Serbskeho ludoweho ansambla, zešiła. Drasta měješe doľhu módru falu, čerwjene rubiško z kwětkami a běhu kapičku. Wěm hišće, zo čujach so k šulskemu zastupej kaž serbska princesna.

Jako młodostna dóstach dalšu drastu. Knjeni Trischbergerowa bě ju šila. Běše to wuchodžowanska drasta z ličkatej kapičku a dalšej křidlatej kapičku. Nošach drastu na swójbnych swjedženjach, na serbskich

Awtorka Maria Wirthec w swojej přenje drasće (nalěwo) a na dnju zastupa so šule

Foće: priwatnej

ewangelskich cyrkwinskih dnjach a na wustupach chóra Serbskeho gymnazija.

K swojej konfirmaciji dóstach wosebitu drastu ewangelskich konfirmantkow.

Džensa mam bohužel jenož zřědka składnosć swoju serbsku drastu nosyć. Ale přiwšěm sym horda, zo wobsedžu krasnu serbsku drastu. **Maria Wirthec**

Pokiwy

Swjedzeń w Hrubjelčicach

Sobotu, 3. septembra, su wšitycy přeprošeni na pućowanje a dworowy swjedzeń. Pućowanje započnje so w 14.00 hodź. na Jaworkec/Maćijec dworje w Hrubjelčicach, Čěchorčanska 16. W 17.00 hodź. budže tam nyšpor a po tym swjedzeń. **PB**

Jubilej w Hrodzišću

Składnostnje lětušeho 800lětneho jubileja Hrodzišća wotměje so spočatk septembra wjesny swjedzeń. Sobotu, 3. septembra, w 19.00 hodź. změje sup. n. w. Jan Malink w tamnišej farskej bróžni swjedzenski přednošk k stawiznam wsy a wosady. Njedźelu, 4. septembra, w 10.00 hodź. swjeća w cyrkwi jubilejne kemše z bywšimaj wosadnymaj fararjomaj Janom Malinkom a Albrechtom Ehrlerom kaž tež z nětčišim fararjom Thomasom Haenchenom. **PB**

Wustajeńca w Njeswaćidle

W Njeswaćidlskim domizniskim muzeju pokaza so tuchwilu nimoměry zajimawa wosebita wustajeńca wokoło křiciznow. Falk Lorenz ze Zemic pokaza wuběrk ze swojeje wulkeje zběrki přewažnje z 19. lětotka. Mnohe najwšelakoriše křćeńske listy, kmótriske dary, kmótriske pjenjezy a dalše zajimawe eksponaty móža so wobdźiwać. Wustajeńca je hač do srjedź nowembra každo njedźelu w času wot 13.30 hač do 17 hodź. wotewrjena. **Handrij Wirth**

Serbski wječor w Rakecach

Na přeni serbski wječor po lětnjej přestawce přeprošuje Bjesada zhromadnje z Domowinskej skupinu Komorow-Trupin-Rakecy dnja 7. septembra w 19.00 hodź., do farskeje bróžnje. Trudla Malinkowa čita ze swojeje knihi „Ufer der Hoffnung“ wo serbskich wupućowarjach do Ameriki a Australskeje w 19. lětotku. **dr. Günter Holder**

Přednošk w Minakale

Ze swjedzenskim tydženjom w juniju je lětsa wutworjena wulkowosada Hornjołužiska hola a haty 800lětny jubilej Klukša a 700lětny jubilej Minakala woswjećila. Tehdy w Minakale planowany swjedzenski přednošk, kiž dyrbyješe so chorosće dla wotprajić, so nětko nachwata. Pjatk, 23. septembra, w 19.30 hodź. přednošuje dr. Lubina Malinkowa w Minakalskej cyrkwi w němskej rěči na temu „Minakał wokoło 1800 – duchowne srjedzišćo Serbow“. **PB**

Předstajenje w Chrósćicach

Dźiwadlowu hru pod hołym njebjom „Mór a lubosć“ z pjera Jěwy-Marje Čornakec předstajeja lajscy hrajerjo srjedź septembra pjeć króc na farskej łuce w Chrósćicach. Přenjeje předstajeni stej sobotu, 10.9., w 19.30 hodź. a njedźelu, 11.9., w 16.00 hodź. Sćěhujaja tři předstajenja wot pjatka do njedźele, 16.9. do 18.9., každy króc w 19.30 hodź. **PB**

Wotewrjenje we Wochozach

Swjatočne wotewrjenje Šwjeloweje bróžnje wotměje so njedźelu, 18. septembra,

we wobłuku žnjowodžakneho swjedženja we Wochozach. Kemše z přepodaćom bróžnje zjawnosći započnu so w 10 hodź. W 11 hodź. zahaja so nazymske wiki, w 14 hodź. wustupi dujerska kapala Horjany. Tež wo program za džěci a wo čelne derjeměće z wobjedom a kofejpicom je postarane. W susodnym Parku bludženkow wotměje so wot 10 do 17 hodź. nazymska bursarostlinow. **PB**

Jubilej w Hućinje

Składnostnje lětušeho 800lětneho jubileja Hućiny wotměje so pjatk, 30. septembra, w 19.30 hodź. swjedzenski přednošk w tamnišej cyrkwi. Wo stawiznach wsy a wosady porěči sup. n. w. Jan Malink z Budyšina. **PB**

Serbski kurs we Wochozach

„Serbsce w cyrkwi“ rěka kurs serbskeje rěče pod nawodom dr. Christiany Piniakoweje, kotryž so w septembru w Šwjelowej bróžni we Wochozach wotměje. Kurs ma zaměr, na třoch wječorach wuknyć serbske bibliske a kěrlušowe teksty čitać a wurjekować a při tym dóstać začuće za serbsku rěč. Tež někotre wokable, zhromadny spěw a trochu gramatiki maja być wobstatk wučby. Kurs je mysleny wosebje za fararki a fararjow kaž tež za lektorki a lektorow z Hornjeje a srjedźneje Łužicy, kiž su wotewrjene/i za serbsku rěč a kulturu. Kursy wotměwaja so na pjatkach, 2., 9. a 30. septembra, wot 17.00 do 18.30 hodź. w Šwjelowej bróžni. Přizjewjenja přijimuje farar Daniel Jordanov w Klětnom (tel. 035 895 / 50 212, mail: gemeinde@kirche-boxberg.de). **Daniel Jordanov**

Swědk serbskosće so do Rakojd wróciť

Kopija nimale 150lětnjeje dwurěčneje tafle na bywšej šuli w Rakojdach zasadźena

Bibliskej hronje „Bojosć teho Knjeza je spočatk mudrosće.“ (psalm 111,10) a „Lasset die Kindlein zu mir kommen und wehret ihnen nicht, denn solcher ist das Reich Gottes.“ (Mat 19,14) stejitej nětko zaso nad zachodom bywšeje šule w Rakojdach pola Barta. Dwuposchodowy dom (džensa Rakojdzanska wjesna dróha 42) pochadza z lěta 1878. Hižo dawno je šula z njeho wučahnyła, na což so twarjenje do džensnišeho jako bydleniski dom wužiwa. Zo běštej nad jeho zachodom něhdy serbske a němske hrono čitać, nchtó hižo njepomni. Lětsa, 6. awgusta, stej so nětk nimale poldra lěstotka starej napismje na dom wróciťoj.

Šulski twar z lěta 1878

Do Rakojdzanskeje šule chodžachu džěci ze wsy kaž tež ze susodnych Bržec a Skanec. We 1870tych lětach stary šulski dom hižo zakonskim postajenam njewotpowědowaše, tak zo bě šulska gmejna nuzowana, sej nowy natwarić. Ze zachowaných dokumentow wuchadza, zo zhotowi mišter Indinger z Wósporka rysowanku a zo serbski mišter Pětr Simon z Lětonja twar wuwjedže. Džěta so wokoło swjatkow 1878 započachu a k 1. julijej 1879 dokončichu.

Zo so nad chěžnymi durjemi pěskowcowa tafla z bibliskimaj hronomaj zasadzi, wo to postara so najskekerje farar Oswald Mrózak z Hrodžišća, kiž bě jako wosadny farar zdobom lokalny šulski inspektor a předsyda Rakojdzanskeho šulskeho předstejićerstwa. Farar Mrózak tež wobswědči, zo chodžeše tehdy něhdže sto džěci do Rakojd do šule a zo běchu wšitke serbske.

Samozrozumliwje bě tež tehdyši wučer Ernst Awgust Bětnar serbski. Wón měješe znateju, wo serbstwo zaslužbneju naslědnikow. Wot 1897 do 1934 skutkowaše tu Arnošt Lodni, spěchowar serbskosće w šuli a zjawnosći, sobustaw Maćicy Serbskeje a 1914 sobuzaložer towarstwa „Nadžija“ w Rakojdach. Jeho scěhowaše wot 1934 do 1937 Pawoł Nedo, předsyda Domowiny, kotryž dyrbyješe na čišć nacionalsocialistow hižo po krótkim času zaso ze Serbow woteńć. Za jeho čas bě Rakojdzanska šula zetkanišćo serbskeje młodžiny ze wsy a wokoliny.

Zničenje a znawawotkryće

W pozdžišich lětach so tafla z hronomaj zniči. Wosta drje na swojim městnje zamurjowana nad chěžnymi durjemi, ale jeje kromy so wotbichu, pismo so předyapa a wša tafla so pod wobmjerkom zhubi. Štó je to wuwjedł a hdy je so stało, wo tym žane powěšće njepředleža. Z podobnych padow w druhich wsach hodži so scěhować,

Kopiju serbsko-němskeje napismoweje tafle z lěta 1878 zasadźichu 6. awgusta nad zachodom něhdyšeje Rakojdzanskeje šule.

Face: Andreas Hahn

zo je so to drje za čas nacionalsocializma abo socializma stało, prawdžepodobnje z antiserbskich a/abo anticyrkwinskih motiwow.

Lětdžesatki bě tafla pod wobmjerkom schowana. Jako w lěće 2000 tehdyši wobsedžer započa dom wobnowić, so njemało džiwjaše, hdyž pod wobmjerkom na nju storči. Wuwza taflu z murje a skladowaše ju w swojej kólni.

Napadneje prózdneje džěry nad zachodom dla nawjaza w lěću 2000 awtorka tutej linkow zwisk z wobsedžerjom. Wón bě nimo wobškodženeje tafle tež hišće pod nje zamurjowanu kasetu wuchował, w kotrejž namakachu so rukopisnej dokumentaj wo twarje šule wot fararja Mrózaka a twarca Simona kaž tež wudaće Serbskich Nowin ze 17. awgusta 1878.

Zhotowjenje kopije 2008

Wobsedžer witaše namjet, zo ma so z domom tež tafla wobnowić a zaso na originalnym městnje zasadzić. Suma za to trěbnych pjeněz wšak přesahowaše dobru wolu. Tehodla poskići Serbske ewangelske towarstwo, zo so wo zhotowjenje kopije napismoweje tafle postara. Temu tež Budyski pomnikoškitny zarjad přihtosowaše.

Kopiju zhotowi w lěće 2008 Budyski restawrator Uwe Konjen. Wo financowanje postarachu so podželjne Založba za serbski lud, gmejna Malešecy a Serbske ewangelske towarstwo.

Wobškodženu originalnu taflu a kasetu z dokumentami z lěta 1878 přewostaji wobsedžer domu Budyskemu Serbskemu muzej. Tež kopija tafle so nachwilnje tam skladowaše, dołhož njemóžeše so na postajenym městnje w Rakojdach zasadzić. (SN 13.11.2008, PB 12/2008)

Zasadźenje kopije 2022

Wobnowjenje stareje šule so w scěhowacych lětach dlješe. Hakle po změnje wobsedžerja so džěta krok po kroku dale wjedzechu. Loni w awgusće móžeše so kopija tafle z Budyšina do Rakojd dowjesć. (PB 9/2021) Zdobom wobstara so nowa kaset, do kotrejež so kopije originalnych dokumentow z lěta 1878 položichu. Wo tute džěta postara so bywši předsyda SET Měrcin Wirth.

Wutrajne prócowanja Serbskeho ewangelskeho towarstwa su so wudanili: Po wotkryću w lěće 2000 a zhotowjenju kopije w lěće 2008 je so swědk serbskosće w lěće 2022 skónčnje do Rakojd wróciť.

Trudla Malinkowa

Zachod do stareje šule z nowej taflu

„Naše wašnje Boha chwalić a Bože słowo dale dać“

Rozmołwa z bratromaj Benjaminom a Lukašom Meyerec wo spěwanju w hólčim chórze

Młodaj ewangelskaj Serbaj Benjamin (12) a Lukaš Meyer (16) bydliťaj w Münsteru a chodźitaj do 7. a 11. lětnika. W swójbje rěčitaj serbsce, dokelž sym ja, jeju mać, Serbowka. W prózdninach dojeźdźemy sej husto do Łužicy na wopyt k wowce a džědej. Hdyž mamy možnosć, wobdźělmy so potom rady na serbskich ewangelskich zarjadowanjach, wosebje na serbskim ewangelskim kóncu tyźdenja. Druhdy pak Benjamin a Lukaš nimataj chwile, dokelž mataj wosebity hobby. Spěwataj w hólčim chórze „Capella Ludgeriana“. Tutu nazymu wopytataj z chórom jedyn tyźdeň Saksku. W Drježdžanach budžetaj sobotu, 2. oktobra, we 18 hodź. w Dwórskej cyrkwi kemše sobu wuhotować. Po tym přizamknje so hišće krótki koncert. Na přichodnym dnju je wulět do Serbow planowany. W Pančicach-Kukowje chcedza sej klóšter Marijinu hwězdu wobhladać a sej potom do Budyšina dojeć. Benjamin a Lukaš wjeselitaj so, zo móžetaj swojim přecelam Łužicu pokazać. Składnostnje tuteje jězby sym so z woběmaj wo spěwanju w chórze rozmołwjała.

Waš chór rěka „Capella Ludgeriana“ a je hólči chór katolskeje tachantskeje cyrkwy swj. Pawoła w Münsteru. Předstajtaj nam prošu swój chór.

Lukaš: Naš chór rěka „Capella Ludgeriana“. Wón je pomjenowany po přenim biskopje Münstera Liudgeru. Smy někak 130 hólcow we wšelakich skupinach. Najmłódši spěwaja w C-chórze, potom přizamknje so B-chór a A-chór. W tutych skupinach spěwaja hólcy we hłosach sopran a alt. Po změnje hłosa spěwaja potom w skupinje muskich hłosow jako tenor abo bas. Chór nawjeduje tachantski kapatnik knjez Lauer. **Benjamin:** Naš chór je katolski chór, do-

kelž je tachantska cyrkej w Münsteru katolska. To pak za naju wosobinsce tajku rólu njehraje. W chórze su wjacori ewangelscy hólcy a wustupujemy w katolskich a ewangelskich cyrkwach.

Kak dołho spěwataj hižo w tutym chórze a kak staj scyła na ideju přišćoj w nim spěwać?

Lukaš: Sym w Münsteru do katolskeje pětowarnje chodźił. Jako běch předšulske džěco, wopyta tachantska kantorka knjeni Schürmanowa našu skupinu a z nami zhromadnje spěwaše. Hólcy, kotřiž mějachu na tym wjeselo a potencial, dóstachu přeprašenje na chórowe proby. Komuž so to lubješe, smědžeše zažne hudźbne kubłanje wopytać. Ja běch tehdom pjeć lět stary. Mje fascinowaše wulka tachantska cyrkej w Münsteru a tuž nasta přeće tam spěwać. Hdyž džensa wróco zhladuju, začuwam přeprašenje na proby kaž powołanje.

Benjamin: Sym do chóra zastupił, dokelž widžach, kelko wjesela mój bratr tam ma a kajka dobra zhromadnosć tam knježi. Tuž sym tam předspěwał a zažne hudźbne kubłanje wopytał. W tutej skupinje nawuknješ pola hudźbneje pedagogki přenje zakłady spěwanja. To je zwjazane z hrami a pohibami a čini wjele wjesela. Hdyž je so hłós derje wuwił, móžeš za C-chór předspěwać. W tutej skupinje će na swjatočnych kemšach do chóra přiwzaja, hdžež spěwaš potom přeni raz w tachantskej cyrkwi. Ja sym nětko pjeć lět w chórze a spěwam w A-chórze přeni sopran. To je najwjetši hólči hłós.

Lukaš: Spěwam nětko hižo džewjeć lět sobu a sym tenor w skupinje muskich hłosow.

„Capella Ludgeriana“ je hólči chór Münsterskeje tachantskeje cyrkwy.

Lukaš a Benjamin w swojich chórowych kurtach před pišćelami tachantskeje cyrkwy w Münsteru

Foto: Katja Meyerowa

Maja tam tež holći abo měšany chór?

Benjamin: Haj, maja tež chór za holcy, kotryž ma samsny system kaž naš hólči chór. W zažnym hudźbnym kubłanju su holcy a hólcy hišće měšane. Holcy móžeja po tym do holčeho chóra zastupić, hdžež maja tež C-, B- a A-chór. Holći chór nawjeduje tachantska kantorka knjeni Schürmanowa. Potom maja hišće měšany chór za dorosćenych, kiž rěka „Domchor St. Paulus“. Tutón nawjeduje tachantski kapatnik knjez Lauer. Druhdy, na přikład na koncertach, spěwamy zhromadnje. Hdyž nazymu Saksku wopytamy, smy tež zhromadnje z holčim a dorosćenym chórom po puću.

Husto spěwaće na kemšach w tachantskej cyrkwi w Münsteru. Wustupujeće tež w druhich cyrkwach a kotre hudźbne twórby spěwaće?

Lukaš: Naš hłowny nadawk jako chór tachantskeje cyrkwy je hudźbne wobrubjenje kemšow. Skoro kóždy njedźelu spěwa jedna z chórowych skupinow. Na kemšach spěwamy husto mše a dalše hudźbne kruchi wšelakich komponistow kaž Haydena, Mozarta abo Rheinbergera. Koncertujemy w Münsteru abo w cyrkwach wokolinny. Potom spěwamy oratorije abo druhe wjetše hudźbne twórby. Składnostnje Dnja katolikow 2018 w Münsteru je so samo ekstra oratorij za nas spisał, rěka „Pax“ a komponist bě Roland Kunz. Je to načasny oratorij na temu měř.

Benjamin: Njespěwamy pak jenož w Münsteru a wokolinje. Jónu abo dwójce wob lěto podamy so na wjetše jězby do tu- a wukraja. To su koncertowe jězby abo zetknanja z druhimi chórami, na přikład pola Pueri Cantores festiwalow. →

Tachantski chór při zhromadnym koncerće, nalěwo hólči, srjedza dorosćený a naprawo hólči chór

Foto: Carolin Deitert

⇒ Hdže staj hižo byľoj?

Lukaš: Ja běch hižo wjele z chórom po puću, w Němskej na příklad w Koblenzu, Würzburgu a Zingsće. We wukraju sym w Parisu w Notre Dame a w Barcelona w Sagrada Familia sobu spěwať. Najdalša jězba wjedžeše mje do Mexika. Tam smy w Mexiko City w Basilece de Santa Maria de Guadalupe wustupili. To bě wulkotne dožiwjenje.

Benjamin: Koronapandemije dla njeběch hišće z chórom we wukraju. Do toho běch přemľody. W Němskej sym w Zingsće a Lübecku spěwať. Wjeselu so pak hižo na přichodne jězby. W septembrje pojedźemoj jedyn kónc tydźenja do Essena a w oktobrje smy cyľ tydźeň w Sakskej. To spěwamy w Drježdžanach a w Lipsku. Na tuť jězby změjemy rjany program. Nimo wopyta w Serbach chcemy w Sakskej Šwicy pućować a operu „Madame Butterfly“ w Semperowej operje wopytać. Za přichodne lěto je potom zaso wulka jězba do wukraja planowana. Chcemy w Israelu naš oratorij „Pax“ předstajić.

Za telko wustupow dyrbitaj zawěsće wjele zwučować. Kak husto su proby?

Benjamin: Njebydlimy w internaće kaž spěwarjo druhich znatych hólčich chórow. Probujemy dwójce wob tydźeň poľdra hodźiny w tachantskej šuli za spěwanje. Druhdy mamy přidatny probowy džeň. To je potom husto sobota. Nimo toho ma kóždy jednotliwcy tydźensce 20 mjeňšin wučbu

Tachantska cyrkej swj. Pawoła w Münsteru

Foto: Katja Meyerowa

w spěwanju. K temu přińdu hišće probowe lěhwa, zwjetša před koncertami. Krótko do hód a do jutrow probujemy husćišo, druhdy samo kóždy džeň.

To klinči jara napinace. Spěwataj přiwšěm rady w chórze?

Benjamin: Ja to njeje přenapinace. Sym to zwučeny. Ja rady spěwam a mi so lubi dobra zhromadnosć, kotraž knježi w našim chórze. Nas zwjazuje lubosć k hudźbje. My tež jenož njeprobujemy, ale w přestawkach a po probach so tež zhromadnje hrajkamy. Mam jara dobrych přećelow w chórze. K temu přińdu hišće rjane dožiwjenja na jězbach. Dopominam so rady na jězbu do Zingsta, hdžež smy Experimentarium wopytali, z rybarskim čolmom jěli a kemše na přibrjoju swječili.

Lukaš: Tež moji najlěpši přećeljo su w chórze. Zhromadnje mamy wjesele při spěwanju a při druhich aktiwitach. Wosebite dopomnjenki mam na jězby do wukraja. Sym w cyrkwi Notre Dame spěwať, prjedy hač je so wona wupalila. Na wjedženju smy sej móhli wšitko wobhladać. W Mexiko bě jědz zajimawa. Sym tam skopčki woptať. Wone samo słodža! Tajke rjane dožiwjenja narunaja napinace proby. Zdobom so wjeselu, hdyž so wustup derje radži a hdyž su ludžo zahorjeni a hnući. Spěwanje w chórze je naše wašnje Boha chwalić a Bože słowo dale dać.

Wutrobny džak za rozmoľwu a dale wjele wjesela při spěwanju!

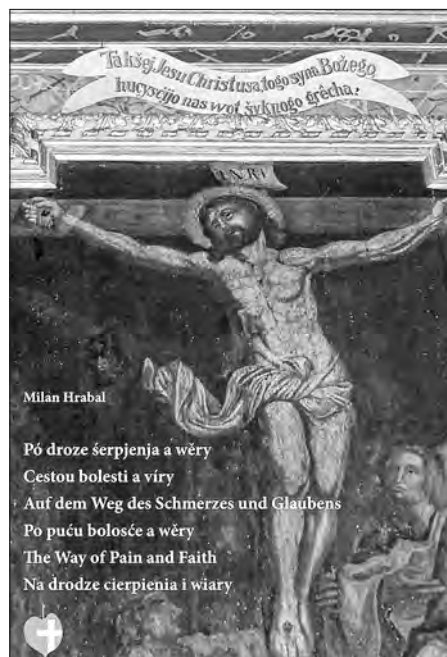
Prašaťa so Katja Meyerowa

Pó droze šerpjenja a wěry

Cesto njejo, až tekst českego awtora se pšestajijo do dolnosěrbskeje rěcy. Cesto pak teke njejo, až tekst se wózjawijo ako knigľy w šesć rěcach. Ako wósebne pšedewzeše k ľužyskemu cerkwinemu dnu kónc junija w Zgórľelcu, kótaryž jo deľať zapšimješ teke pólskich a českich kšescijanow, jo wudaľo Spěchowawške towaristwo za serbsku rěc w cerkwi z. t. poetiski cyklus Milana Hrabala z českim titelom „Cestou bolesti a wěry“ ako samostatne knigľy. Mimo pódwjacornosťowaňskich rěcow wopšimjeju knigľy teke baseň w nimskej a engelskej rěcy. Pšeložki póchadaju wót Alfreda Měškanka (do dolnosěrbskeje rěcy), Róže Domašcyneje (do nimskeje a górnosěrbskeje rěcy), Milana Hrabala (do engelskeje rěcy, editěrowany wót Geralda Stona) a Justyny Michniuk (do pólškeje rěcy). Wudaše knigľow wupyšnju historiske wobrazne dolnosěrbskego namšuhyša z priwatneje zběrki. Wobalka pokazujo hoľtarjowy wobraz chósebuskeje Serbskeje cerkwe z lěta 1908 z nadpismom z přednego lista Jana „Ta kšej Jesu Christusa, togo syna Božego, hucyciľo nas wot šyknogo grěcha.“

Cyklus Hrabala pšedstajijo kšicnu dro-

gu ako liturgisku formu wósobinskego nasľednistwa drogi Jezusa Kristusa. Jo to 14 stacijow Jezusa, wót zasuzenja, pó

Wěcejrěcny cyklus kšicneje drogi wót českego basnika Milana Hrabala

šězkej droze górej na Golgotu, kšicowanje a wumřěse až do zakopowanja. Móžomy klasiski bibliski pšistup wopóznaš, ale teke našu situaciju a póstajenje reflektěrowaš. Pšedlažecy tekst se z wótmyslenim orientěrujo pó tradicionalnej formje katolskeje liturgije. Ale teke ako ewangelske kšescijany móžomy ju derje wobmyslowaš. Jo rozpominanje na zgromadnego Kněza cerkwjow, teke w tych wšakich rěcach. Jezusowe šerpjenje se njeskónciľo ze zagubjenim, ale z wumóženim. Tak jo se staľo, až w nowšem casu dalšna stacija se cesto dodajo: zrowastawanje Jezusa k jatšam. Naľog slědowaš kšicnej droze jo spóćetnje nastať we 14. stolěšu w Jeruzalemje, ako franciskanarje su wjadli putnikowarjow k stacijam šerpjenja Jezusa („Via Dolorosa“). Wjele mľodostnych jo w slědnych lětach kšicnu drogu znowa za sebej namaľo. Kuźde lěto se wótmějo ekumeniska kšicna droga mľodostnych w Nimskej.

Wěcejrěcne knigľy Hrabala budu k dostajeju w Smolerec knigľarňi w Budyšynje, w kulturnej informaciji LODKA w Chósebusu abo direktnje pla Spěchowawškego towaristwa (serbska.wosada@posteo.de).

Hartmut S. Leipner

Zhromadnosť a zetkanja w srjedźišću stali

Łužiski cyrkwinski dzeń 24. do 26. junija w Zhorjelcu ze serbskim podźěлом

Wot 24. do 26. junija wotmě so w Zhorjelcu Łužiski cyrkwinski dzeń. Na tři lěta su organizatorojo zeńdženje z wjele prócu přihotowali. Nětk bě tak daloko.

Z Božej službu na Zhorjelskim Hornim torhošću zahaji generalna superintendentka Theresa Rinecker cyrkwinski dzeń. Serbsce witaše naš Serbski superintendent Krystof Rummel hosći do Zhorjelca. Biskop dr. Christian Stäblein z Berlina předowaše na hesło cyrkwinskeho dnja „Pokaž mi, knježe, swój puć“. Pytajo za wupućemi z palacych aktualnych problemow, z energijoweje a klimoweje krizy kaž tež z wójny w Ukrainje, mamy so prócować, zo bychmy Bože puće spóznali a po nich jednali. Božu službu wobrubu chór Łužyca z Choćebuza pod nawodom Lubiny Žurec-Pukačoweje z „Wótčenašom“ wot Nicolajaja Kedrowa w cyrkwinsko-słowjanskej rěči.

Nimo serbskich akcentow na Božej službe skićeše Serbski centrum na Delnim torhošću skladnosť, Serbow w EKBO a w sakskej krajnej cyrkwi bliže zeznać. Wo serbskej rěči a kulturje informowachu stejnišća Spěchowanskeho towarstwa za serbsku rěč w cyrkwi zhromadnje ze Serbskim ewangelskim towarstwom, Domowiny, Smoleńc kniharnje, Serbskeje kulturneje informacije LODKA, Šule za delnjoserbsku rěč a kulturu, Rěčneho centruma WITAJ a Rownjanskeho towarstwa Njepilic dwór.

Na jewišću při Serbskim centrumje poskićachu so dalše zarjadowanja. Přenje bě serbska nutnosť ze Serbskim superintendentom Rummelom a Manfred Hermašom jako lektorom. Přizamnychu so podijowe diskusijne koła k mjeńšinowej politice, k němsko-pólskim počaham a k prašenjam zdźerženja a rewitalizacije serbskeje rěče. Tu wotmě so tež literarny přinošk z Křesćanom Krawcom, kotryž čitaše wujimki ze

Generalna superintendentka Theresa Rinecker ze Zhorjelca (srjedźa), superintendentka Antje Pech z Lubija a Serbski superintendent Krystof Rummel z Hodźija na zahajenskej Božej službe na Zhorjelskim Hornim torhošću

Fota: Měrćin Wirth

swojeje knihi „Was wir in uns tragen. Sorbische Lebenswege“.

Z podpěru spěwarjow chóra Łužyca spěwachmy na naměsće před jewišćom zhromadnje z přihladowarjami serbske ludowe spěwy. Spěchowanske towarstwo za serbsku rěč w cyrkwi bě skladnostnje cyrkwinskeho dnja wosebite wudaće Noweho wósadnika z wuběrom serbskich spěwow wudało. Tuta brošura bě dobra pomoc při wšelakich zarjadowanjach. Tež na wječornej nutności, kotruž swjećeše fararka Katharina Köhlerowa z Dešna zhromadnje ze spěwarku Kati Sprigode z Choćebuza, hodžeše so derje wužiwać.

Dalši rjany serbski wjeršk dožiwichu hosćo cyrkwinskeho dnja na wulkim jewišću na Hornim torhošću. Spěwarjo chóra Łužyca zanjesechu na tři štwórc hodźinskim wustupje rjad serbskich ludowych spěwow kaž tež někotre spěwy ze wšela-

kich słowjanskich krajow. Mjez spěwami rozkladowaše Diana Šejcowa přihladowarjam wosebitosće delnjoserbskeje drasty. Slepjansku drastu předstajišter Gertrud Hermašowa a Astrid Schiffnerowa.

Łužiski cyrkwinski dzeń w Zhorjelcu wotmě so w dobrej, přečelnej atmosferje. Běše to kónc tydženja, na kotrymž stejachu zhromadnosť a zetkanja w srjedźišću – zetkanja mjez protestantami a katolikami, mjez Serbami a Němcami, mjez Delnimi a Hornimi Serbami. Tež zhromadnosť w Serbskim centrumje bě towaršliwa a wjesoła. Organizatorojo trochuja, zo je so 15 000 ludźi na cyrkwinskim dñu wobdźělilo a zo je na 400 zajimcow Serbski centrum wopytało.

Organizacija Serbskeho centruma ležeše w rukomaj fararja Tobiasa Pawoła Jachmanna z Baršća. Jemu so za wšu prócu wutrobne dźakujemy. **Měrćin Wirth**

Dr. Hartmut Leipner (naprawo) a dr. Werner Retzlaff při zhromadnym stejnišću Spěchowanskeho towarstwa za serbsku rěč w cyrkwi a Serbskeho ewangelskeho towarstwa

Spisowaćel Křesćan Krawc čitaše ze swojeje knihi wo žiwjenskich pućach Serbow.

Zwjazanosc ze stawiznami a dowěra do přichoda

14. serbski ewangelski domizniski dzeń 10. julija we Wojerecach a w Ćisku

Martina Pečikowa čuje so z Ćiskom hišće sylnje zwjazana. Jeje nan Jan Piwarc (88) pochadza wottam. Jeho staršej rěčeštej wšednje serbsce. „Jako džěci jězdžachmy husto do Ćiska, na narodniny, na kermušu a k hodam. Potom spěwachmy přeco serbsce“, dopominaše so Martina Pečikowa, kiž džensa w Ptačecach bydli. Na lětušim serbskim domizniskim dnju, kiž swjećachu 10. julija we Wojerecach a w Ćisku, słušeše wona k wjac hač sto wobdźělnikam. „Domizniski dzeń skruči zwjazanosć wsow. Swjećimy kemše, hajimy zhromadnosć a spěwamy ludowe spěwy“, měni nawodnica domizniskeje stwy w Ptačecach.

Po tradiciji zahaji so domizniski dzeń ze serbsko-němskimi kemšemi z Božim wotkazanjom we Wojerowskej Janskej cyrkwi. Chór Židžino zanjese spěwy „Laetare“, „Ow wola lubosće“, „Přěnja klóska“ a „Knjezowy jandžel“. Blunjanski farar Stefan Reichelt měješe liturgiju. „Dožiwjamy, zo so jedny nad druhim pozběha: džensa Rus nad Ukrainjanom, Američan nad Rusom, prjedy husto Němc nad Serbom“, wuzběhny sup. n. w. Jan Malink w swojim předowanju wo mandželstwoamarce (Jan 8,3–11). Jezus pak hrěšnikow njzasudži, wón pokaza z lubosću puć do swobody. „Bóh je lubosć“, wuzběhny předar, „štóz so teho džerži, tón ma dobry fundament za žiwjenje“.

Z kremseremi jědžechu wobdźělnicy po kemšach do Ćiska. Rakečanscy dujerjo po puću hudžachu. W hosćencu „K zelenej wěncej“ w Ćisku sej wobdźělnicy k zynkam hudžby radostnje zarejowachu. Ludowe nakładnistwo Domowina prošeše ke knižnemu blidu. Dora Gebauerowa z Ćiska přepoda někotrym za domizniski dzeń angažowanym z keramiky formowane lipowe topjeno w serbskich barbach, kotraž bě

Předar Jan Malink w Janskej cyrkwi

Serbska bjesada Ćiskowskeho kulturneho towarstwa stworiła. Pod nawodom Annett Rößler a Nicole Strauch předstajichu wjesne džěci w serbskich drastach někotre serbske reje. Tež Ćiskowski dwór z wustajeńcu serbskeje drasty sej wobdźělnicy wobhladachu. Z Božim žohnowanjom stupachu na kóncu balony w serbskich barbach do njebja.

Za bywšeho Wojerowskeho fararja Joachima Nagela, kiž bydli džensa w Pólskej, bě to hnujacy wokomik. Zhromadnje z Janom Malinkom bě wón před lětami Wojerowski domizniski dzeń zrodził. „Tutón dzeń je jasne wuznaće wobydlerjow k serbskim korjenjam regiona“, wón wuzběhny.

Domizniski dzeń zmóžni so džak wjele pomocnikam z rejowanskeje skupiny, młodžinskeho a kulturneho towarstwa Ćiska.

Financnu podpěru dóstachu wot přirady za serbske naležnosće cyrkwy EKBO, přirady za serbske naležnosće města Wojerec, regionalneho zarjada za kublanje, demokratiju a žiwjenske perspektiwy kaž tež Wojerowskich energijowych zawodow.

„Rady domizniski dzeń podpěrujemy“, měnješaj Monique Meißner a Alexander Pelzer z Ćiskowskeje młodžiny. „W statuće našeho towarstwa mamy tež hajenje serbskich nałožkow a partnerstwo z českej gmejnu Příkazy zapisane.“ Na domizniskim dnju młodostnaj w hosćencu wobdźělnikow poslužowajašaj.

Z kremserom přijědžechu po kemšach Židžinjenjo Heike a Steven Gutsche, Simone a Karsten Raack, Katrin a Gerd Speisekorn, Rosi a Siegfried Kruscha a Michael Jaeger do Ćiska. Wšitcy přistušaja Židžinjanskej drastowej skupinje. Steve Gutsche je jeje městopředsyda. Jeho mandželska Heike šije džěle serbskeje drasty za wobydlerjow a angažuje so tež za džědčacu rejowansku skupinu. Kóždu druhu srjedu w Židžinom z najmlódšimi probuja. Na domizniskim dnju radowachu so wšitcy nad hospodliwosću Ćiskowčanow a rjanej zhromadnosću w hosćencu.

„Domizniski dzeń posylnja we wěrje. Je to zrazom žiwjenje a tradicija, zańdženosc a přichod“, praji Evelin Grofina z Wojerec. Wot 2014 angažuje so wona w přiradze za serbske naležnosće města Wojerec, wot 2019 jako předsydku. Kaž Martina Pečikowa čuje so wona z Ćiskom zwjazana. Wot kónca 1970ych lět nawjedowaše we sy někotre lěta Ćiskowsku kupjel. „Tam mějach husto kontakt z wobydlerjemi, tež z ratarjemi a z Domowinskej skupinu.“ Za to je džensa džakowna. Domizniski dzeń dawa jej zwjazanosć ze stawiznami a dowěru do přichoda.

Andreas Kirschke

W Ćiskowskim hosćencu „K zelenej wěncej“ zawjeselichu džěci Ćiskowskeho Serbskeho džědčaceho towarstwa wobdźělnikow domizniskeho dnja ze spěwami a rejemi.

Foće: Andreas Kirschke

Druhe předstajenje Kocoroweho oratorija w Ketlicach

Bohu k česći a sebi k wjeselu spěwachmy lětsa oratorij „Podlěčo“, jednu z najrjeńšich twórbow Handrija Zejlerja a Korle Awgusta Kocora. Po tym zo bě přenje předstajenje na serbskim cyrkwinskim dnu w Bukecach 12. junija hižo dosć wuspěšne było, wužichmy zbywace chórowe próby, zo bychmy na koncertomaj 2. julija w Ketlicach a 3. julija w Žitawje nadrobnošće lěpje wobknježeli.

Cyrkwinskohudźbny direktor Christian Kühne z Lubija a dirigent Michał Janca z Budyšina dojednašaj so z Měrkom Šořtu z nakładnistwa LUMIR, twórbu w originalnej wersiji z dospołnymi tekstami a klawěrnym přewodom zaklinčeć dać. Janina Krygarjowa wobstara modernu wersiju originalneho programoweho zešiwka serbskeho spěwanskeho swjedženja z lěta 1886. Měrko Šořta hódnoćeše Kocorowe tworjenje na rjane, wosebite wašnje w předstajenje. W zawodach ke koncertam skedźbni so na serbske žiwjenje w času, hdyž pisašaj Zejler a Kocor hudźbu za cyklus „Počasy“. W dwurěčnym programowym zešiwku móžachu připoslucharjo serbske originale Zejlerja a wuběrne němske přebasnjenja Budyskeho kantora Pjekarja čitać.

Hižo wot spočatka zhromadnych probow bjezposrědnje po jutrach fungowaše zhromadne džěło mjez eforalnym kantorstwom Lubij-Žitawa a chórom Budyšin za so wuběrje. Wšako znajachu so wšitcy wobdźěleni hižo wot proboweho kónca tydženja a předstajenja Kocoroweho Serbskeho rekiwiama w lěće 2019. Po rekiwije zwurazni so často přeće, w blišim času dalši Kocorowy oratorij přednjeseć.

Při zdobywanju solistow a při wuzwolenju pianistki měješe cyrkwinskohudźbny

Sobuskutkowacy při předstajenju oratorija „Podlěčo“ pod nawodom cyrkwinskohudźbneho direktora Christiana Kühne (nalěwo) w Ketličanskej cyrkwi

direktor Christian Kühne znowa zbožownu ručku. Dožiwichmy na probach a na koncertach wuběrje na křidle hrajacu Hrodzišćansku kantorku a hudźbnu pedagogku Eriku Haufe. Připódlu prajene nje nawjedowaše Kocor 1886 jenož wulki chór, ale přewodžeše předstajenje tež sam na klawěrje.

Solisća Daniela Hazec (sopran), Kerstin Domrös (alt), Kim Schrader (tenor 1), Michał Janca (tenor 2), Steffen Menzel (bas 1) a Florian Hartfiel (bas 2) přednjesechu swoje spěwy přeswědčiwje a w dobrej serbsčínje.

Koncert w Ketlicach zahajichu spěwarjo při Kocorowym rowje. K jeho česći zanjezechu tam „Stwórba Božu“, prolog z oratorija „Nalěčo“. Christian Kühne měješe krótku nutrnošć, w kotrejž skedźbni na aktualnošć tekstow, hladajo na problematiku wobchadženje ze stwórba a prošese wo Bože žohnowanje za koncert.

Přednjesenje jednotliwych kruchow oratorija bě wšitkim wobdźelenym wulke wjesele. Solowy kwartet „Kak stupa so lóštnje a wjesele“, grandiozny, finale přihotowacy muski spěw „Chór burow“ a žónski chór „Spěw při stajenju čepca“ zahorichu připoslucharstwo.

Po koncerće přeproso Ketličanska wosada na zhromadne grilowanje, spěwanje a bjesadu na farski dwór. Bě to wuběrje poradženy podlěčny wječor – a w pozadku strowješe pozłočana wosadna cyrkej.

Koncerty běchu přewšo hódny přinošk k hajenju serbskeje řeče a kultury w jubilejnym lěće Kocora a Zejlerja. Smy hordzi na to, zo móžeše so druha wulka Kocorowa twórbna na městnje jeho skutkowanja w Ketlicach předstajić. Tež w dalšim nastupanju je škrička přeskočiła. Při poslednich probach powita cyrkwinskohudźbny direktor Christian Kühne přitomnych z „Dobry wječor“ a podzakowa so na kóncu z „Wutrobny džak“. Z njedawna ma wón na swojim šmóratku tež soblex app.

Z předstajenjom „Podlěča“ wobkrući so znowa, zo wobhladaja Christian Kühne a jeho spěwarjo twórbu Zejlerja a Kocora jako wobstatk swjeho kulturneho herbstwa a sej je waža. Wjeselimy so hižo nětko na přichodny zhromadny serbski projekt ...

Friedhard Krawc

Zhromadna wječor a bjesada po koncerće na dworje Ketličanskeje fary Foće: Christof Singer

Rjane dožiwnjenja na swjedženju 800. jubileja w Klukšu

Lube přeprošenje dosáhny mandželsku a mje z Minakała, podpisane wot Rakečanskeho fararja dr. Roberta Malinka. Smój so zwjeseliłoj. Mějachmój jězbu do Łužicy tež druhich terminow dla planowanu. Rady dojdźechmój sej na jubilejny tydzień.

Bohužel na swjedžensku Božu službu 19. junija w stanje pódla bywšeje fary nje-dochwatachmój, ale tójšto ludźi tam hišće na rańšim piwku sedžeše, mjez nimi namaj znate mjezwoča bywšich člonow Młodeje wosady. Powědachu namaj wo swjedženskich kemšach z fararjom dr. Malinkom a wo piwje, kotřežemu woswredź kemšow přinjesechu – a wón je přecelnje přiwza a piješe. Wulkodubrawscy hercy hudźachu, mjez nimi trubjer Sigmar Herrmann (90), kiž je hižom za mój čas hercow nawjedował a husćišo w Klukšu hrał. Při bubonach sedžeše Ludwig Richter (82) ze Zubornički, kiž bě ze mnu w rjadowni na Serbskej wyšej šuli (SWŠ) w Budyšinje. Hač bě na kemšach bywši serbski Klukšanski wučer Erich Schütza, njejsym so woprašal. Tež wón bě šuler na SWŠ. Serbske barby a pismiki njejsym wuhladał ani serbske štučki wusłyšať. Wjesnjanosta Glausch pak je jara rjenje a mócnje spěwał. Je hi-naši čas. Knježeše dobry duch mjez wosadnymi, rady smój mjez nimi byłoj.

W stanje wisachu dokoławokoło kopije fotow z dawnych časow wosady, z nich wjele, kiž sym tam zawostajiť. Škoda, zo bě mało dokumentow z poslednich 20 do 30 lět. Wjele je so w zašłym poľ lětstotku staťo, štož by so jako wobraz na zajimawy leporelo hodžaťo, kiž je wosada wudaťa. Najskerje su hišće někotre leporela wyše. Móža so zawěsće na farje w Minakale abo po kemšach wotewzać.

Před stanom pječechu swinjo nad wohenjom. Mjaso bě skónčnje mjehke – nic hakle nawječor kaž před poľsta lětami w Klukšanskim parku. Jako k wohenju přińdžech, bě wjetši džěl slódnje pječenje předaty.

Slóncu swěčeše rjenje, ale w stanje bě k wotrúca. Piwo slódžeše a wodu tež předawachu. Porěčach ze Sigmarom Grundmannom (a sotru Silviju), kiž bě ze mnu a Arnoštom Běrku a z Młodej wosadu z Klukša, Hodžija a Hućiny sobu w Mazurach. Jako z prof. Günterom Schwarzu telefonowach, zwurazni, kak rady by sobu w Klukšu byť, njeby-li chorowaty byť. Wón bě nimoměry rady pola nas w Klukšu a je nam swěru lěta doľho na němškich a serbskich kemšach tež w Poľpicy byrglowať. Na www.youtube.de/Günter_Schwarze je pod jeho mjenom při Klukšanskich byrglach widžeć a słyšeć.

Wutoru, 22. junija, běchmój w Klukšu na pozawnowym koncerće chórow z Budyšina a Drježdžan pod nawodom kantora a wjednika sakskich dujerjow Tilmana Pe-

Jubilejny koncert dujerjow z Budyšina a Drježdžan w Klukšanskej cyrkwi

tera. Bě to rjane a mócnje dožiwnjenje w ponownej cyrkwi. Tež byrgle firmy Eule z Budyšina zaklinčachu z fugu Es-Dur wot Johanna Sebastiana Bacha z kantorom Peterom. Na tutech byrglach hraješe wjele znatych ludźi, mjez nimi tež Serbjka kaž kantor Króna z Minakała, kantor Česla (Zimmermann) z Lemišowa a kantor Lohda z Barta.

Pjatk běchmój na Janskej nutrnosci z fararjom dr. Robertom Malinkom w Klukšu. Bě dobry rozsud fararja, kemše w čětowni wotměć. Je to rjany rum. Skupina hercow Amboss hraješe na dostojne wašnje. Tradicija Janskich nutrnoscow je w Klukšu stara.

Po nutrnosci podachu so kemšerjo na pohrjebnišćo, zo bychu tam zhromadnje kerki, kiž je partnerska wosada z Nortrupa darita, sadžili. Mje zwjeseli, zo w tutym jubilejnym lěće něšto na doľhi čas dobre-

ho partnerstwa dopominaše. Zwiski do Nortrupa su dale žiwe.

Pod Lutherowej lipu so mjaso a druhe chłóšćenki pječechu. Tež piće so poskičeše. Bě čas za rozmoľwy a tón so wužiwaše.

Při pomniku za padnjonych Přenjeje swětoweje wójny so Janski woheń paleše. Bychmy so móhli wokoło wohenja zesyać. Snadž to za poľsta lět, 2075, nachwataja.

Bóh wě, što a kak tehdy budže. Njeh Bóh wosadu přewodža. Njeh wšě prócowanja wo spomóžne wosadne žiwjenje žohnuje. Njeh sobudžělaćerjow – kaž Ingrid a Wolfganga Schmidta, kiž hižom za mój čas pomhachu, hdžež bě nuzne – póscele. Wobžaruju, zo we wulkej Klukšanskej wosadze z jeje 16 wsami swójskeho fararja njeje.

Přejemoj wosadze žohnowany a swěťty přichod. K 850. jubilejnej njeprějdzemoj.

Pawoľ Wirth

Po Janskej nutrnosci z fararjom dr. Robertom Malinkom (naprawo) sadžachu kemšerjo na pohrjebnišću kerki, kiž bě partnerska wosada z Nortrupa darita. Foće: Pawoľ Wirth

Posledni serbscy fararjo we wosadach sakskeje krajneje cyrkwyje (zawod)

Ewangelscy Serbja podležachu w zašlymaj lětstotkomaj sylnemu procesej asimilacije. Modernizacija gospodarstwa a towaršnosće, šulska winowatosć a wojska služba, industrializacija a z njej zwisowace přičahowanje Němcow, měšane mandželstwa, přiběracar mobilita a němskonacionalny statny duch wjedžežu w 19. lětstotku k rozšěrjenju byrgarskeje kultury a němskeje rěče. W 20. lětstotku so na serbstwo wosebje zahubnje wuskutkowašaj anti-serbski duch nacionalsocializma a nawal přesydlencow po Druhej swětowej wójnje.

Asimilaciski proces w serbskich wsach pokaza so najprjedy we wotpołożenju serbskich drastow, štož so w Budyskim kraju hižo w 19. lětstotku sta. Přizamkny so rěčna změna, kiž wjedžeše w běhu lět-dzesatkow k dwurěčnosći a naposledk k němskej jednorěčnosći wobydlerstwa.

W cyrkwiskim wobłuku pokaza so postupowace přeněmčenje we woteběranju serbskeho wosadneho žiwjenja. Ličby serbskich kemšerjow, spowědných, pačerskich džěci, křćeńcow, wěrowanjow a pohrjebow poněčim spadowachu. Naposledk so wosada hižo jako serbska abo dwurěčna njewobhladowaše a so z němskim fararjom wobsadzi.

Přečiwo spadej serbskosće w sakskich wosadach nastachu wšelake prócowanja wo jeje zdžerženje. Wot 1877 kublaše so duchowny dorost w Serbskim homiletiskim seminarje. Financielnu podpěru studentam skićeše 1880 załožene Towarstwo pomocy za studowacych Serbow. 1913 zawostajšaj Jakubec bratraj wulke wotkazanje za serbske pačerske džěci, studentow teologije a wučerjow. W 1920tych lětach skićeše sakska krajna cyrkej serbskim studentam teologije stipendij. Po 1945 dóstachu Serbja ze serbskim cyrkwiskim zakonjom a załoženjom serbskeje superintendentury wěstu awtonomiju. Wšitke spěchowanja wšak njezamóchu pokročowanju asimilacije zadžěwać.

Tu wotčišćana tabula poda přehlad wo poslednich serbskich fararjach w serbskich wosadach sakskeje krajneje cyrkwyje a lěto, w kotrymž so jich služba zakónči. Z tabule wuchadža, zo wobsteješe hač do kónca 19. lětstotka na teritoriju džzensnišeje sakskeje krajneje cyrkwyje 28 serbskich resp. dwurěčnych wosadow, w kotrychž skutkowachu serbscy duchowni. W běhu historisce krótkeho časa jeniče sto lět so wšitke tute wosady – z wuwzaćom jedneje – hač do kónca 20. lětstotka z němskimi fararjami wobsadžichu. Jako přenje potrjehene běchu kónčiny na mjezy serbskeho kraja, wosebje na wuchodže (1893 Wóspork, 1912 Lubij, 1924 Kotecy, 1926/27

Ketlicy) a na zapadže (1895 Palow, 1899 Smělina, 1927 Horni Wujězd, 1928 Kamjenc). Kónc Druheje swětoweje wójny scěhowaše wosada na juhu (1945 Wjelećin). Naposledk dóstachu w běhu druheje połojcy 20. lětstotka tež zbytnje wosady němskeho fararja. Jeničke wuwzaće bě Budyska Michałska wosada, hdžež skutkowaše hač do 2020 Serbski superintendent, kiž nawjedowaše nadregionalne serbske džěto.

Zakónčenje služby poslednich serbskich fararjow bě měžnik za potrjehene wosa-

dy. W přichodnych číslach našeho časopisa chcemy tutych duchownych kaž tež jich wosadne a serbske džěto po časowym rjedže předstajić. We wosadach, hdžež su so po wuběženju tradicionelneje serbskeje cyrkwinkosće w najmlódšej zašłosći nowe formy serbskeho džěfa wuwili, so tež na tute pokaza. Serbske prócowanja na městnach, hdžež zdaše so wšo wotemřete być, dowoli kedžbliwy optimizm: Njehladajo na wulke straty je ewangelske serbstwo tež džzensa žiwe a to, Bóh da, dale wostanje.

Trudla Malinkowa

Posledni serbscy fararjo serbskich wosadow Ew.-luth. krajneje cyrkwyje Sakskeje

hač do lěta	wosada	farar
1893	Wóspork	Korla Awgust Marčka
1895	Palow	Korla Awgust Jenč
1899	Smělina	Jan Awgust Sykora
1912	Lubij	Arnošt Bohaboj Guda
1924	Kotecy	Arnošt Wjezar
1926 1927	Ketlicy	Pawoł Mrózak Wałtar Mrózak
1927	Horni Wujězd	Božidar Kapler
1928	Kamjenc	Pawoł Jenč
1936	Chwaćicy	Gustaw Zarjenk
1945	Wjelećin	Jan Renč
1952	Poršicy	Kurt Handrik
1952	Budyšink	Kurt Handrik
1953	Wóslin	Pawoł Wićežk
1956	Nosaćicy	Korla Wyrgač
1959	Hodźij	Gerat Lazar
1963	Malešecy	Pawoł Albert
1966	Bart	Gerhard Renč
1968	Budestecy	Gottfried Rejsler
1971	Huska	Jan Paler
1973	Hučina	Arnošt Hornčer
1976	Klukš	Pawoł Wirth
1976	Njeswaćidło	Gerhard Wirth
1976	Bukeycy	Gerat Lazar
1981	Łupoj	Měrcin Fulant
1989	Rakecy	Jan Lazar
1994	Hrodzišćo	Jan Malink
1995	Minakał	Werner Feustel
2020	Budyšin-Michałska	Jan Malink

Nowy spěwnik nastawa

Džěło na nowym spěwniku „Zernička“ z nabožnymi spěwami za džěći a młodostnych je w swojej horcej fazy. Džěłowa skupina dorěča sej 13. awgusta na Michalskej farje w Budyšnje hišće wotewrjene prašenja. Jej přislušeja Marka Maćijowa, Jadwiga Malinkowa, Janina Krygarjowa, Gunnar Krawc (na wobrazu wotprawa), dr. Christiana Piniekowa a sup. Krystof Rummel, kiž běštaj w dowolu.

Foto: Diana Pašcyna

Poršiske stawiznički zajim zbudžili

W rjenje wuhotowanej Poršiskej farskej bróžni wotmě so pjatk, 19. awgusta, dwurěčny literarno-hudźbny wječork. Někak 30 ludźi z Poršic a wokolnych wsow přeprošenje tudyšeje wosady scěhowaše. Po tym zo běštaj cyrkwinska předstejičerka Susanne Tschipke z Kumšic serbsce a wosadny farar Ramsch němsce hosći witałoj, čitaše bywši rozhlósownik Marko Grojlich stawiznički kołowokoło Poršic mjez druhim tež dopomnjenki Krakečana Jurja Budarja. Ze swojim wašnjom čitanja, z posměwkom w mjezwoču a šibałym hłosom móžeše Grojlich přislucharjow sobu wzac na pučowanje po něhdy serbskej Poršiskej wosadze. Přitomni spěwachu tež ludowe spěwy z přewodom piana, wo čož postara so Jonathan Wićaz z Kumšic.

Na kóncu wječorka džakowachu so přislucharjo Markej Grojlickej z mócnym přikleskom. W swjich zakónčacych słowach informowaše Susanne Tschipke, kotraž je z dobom zastupjerka swojeje wosady w Serbskim wosadnym zwjazku a soubustaw Serbskeho ewangelskeho towarstwa, wo tym, zo chcedža farsku bróžň přichodnje w lětnich měsacach za wosadne zarjadowanja wužiwać, tež za serbske poskitki. Za to maja so hišće třebne twarske džěła přewjesć.

Ze serbskeho wida je to zwjeselaca powěsć. Poršicy přidruža so z tym dwurěčnym wosadam, kiž poskićuja nimo serbskich kemšow hišće wšelake dalše serbske abo dwurěčne zarjadowanja.

Mato Krygař

W farskej bróžni čitaše Marko Grojlich stawiznički kołowokoło Poršic.

Foto: Jurij Helgest

Nowa sluchokniha

Měrana Cušcyna słuša k znatym serbskim basnicam a přełožerkam. Wona pisa hižo dołho nimo basnjow najwšelakorije teksty, kiž w zběrce krótkoprosy „Stop a stup“ z lěta 2021 předleža. Za nětko w LND wuštu sluchokniha „Flockdownkino“ je Měrana Cušcyna wubrała někotre powědky z knihi: „Krawata“, „Čerwjena warka“, „Wažny pismik“, „Doktor Fridolin Fumlofak“, „Flockdownkino“ a dalše. W nich zapopaduje kedźbliwje wokomiki wšedneho dnja a wosebitych podawkow. Ze šćipatym humorom wopisuje na zabawne wašnje mjenje abo bóle zwjeselace zjawy našeho časa a žiwjenske wobstejnoscje. A dokelž awtorka tež wšitke teksty sama čita, je móhtrjec móžno, sej čitanje doma na konojeju popřeć.

Sluchokniha je tež jako mp3 download přistupna. Za 7,50 € hodži so na internetnej stronje www.domowina-verlag.de kupić.

LND

Měrana Cušcyna, Flockdownkino, sluchokniha. Powědky k smějkotanju, čitane wot awtorki, 1 CD, 77 mjeršin, 978-3-7420-2576-0, 12,90 €

Basnje Zejlerja za džěći

„Ja sym wulki muzikanta na lik a na škorodej“ basnješe a spěwaše znaty serbski basnik Handrij Zejler swojimaj džowkomaj. Hač do džzensnišeho su jeho basnje a pozdžiše

spěwy znate, woblubowane a wobhladuja so jako ludowe. Koho wšak tež njemóhli zahorić wjesoly muzikant na liku a kuntworki w čerwjonych a zelenych sukničkach? Wuběr Zejlerjowych basnjow za džěći w serbskej a němskej rěči je Ingrid Juršikowa w lěće 2004 pod titulom „Babka pčotka / Tante Biene“ w LND wudała. Lětsa, w jubilejnym lěće Handrija Zejlerja, wuńdze zběrka w 2. nakładze. Kniha, kotruž je Jutta Mirtschin barbnje ilustrowała, je za džěći přenjeje čitanskeje staroby. Serbskim tekstam su přidate němske přełožki znatych spisowacelow kaž Jurja Brězana abo Kita Lorenca.

LND

Handrij Zejler, Babka pčotka / Tante Biene. Basnje, spěwy, kolebawki / Lieder und Gedichte, do němčiny přebasnili Jurij Brězan, Kito Lorenc, Kristian Pech, Albert Wawrik, ilustrowała Jutta Mirtschin, 2. nakład 2022, ISBN 978-3-7420-1974-5, 9,90 €

Powěšće

Budyšin. We wobłuku „Budyskeho piščelowehe lěča“ koncertowaše organist Tomáš Žur z Berlina 3. awgusta w Pětrskej cyrkwi. Serbski superintendent n. w. Jan Malink witaše wulku ličbu přitomnych w němskej a serbskej rěči. Hrajachu so kruchi mjenje znatych komponistow kaž Naji Hakima abo Wolfganga Hauke. Wosebity wjeršk bě předstajenje krucha „... er Sa(h) tief) ...“ serbskeho komponista Jana Cyža, kiž bě napisał w spominanju na Jura Mětska. Po žohnowanju hraješe Tomáš Žur na brilliantne wasnje kruch Oliviera Messiaena. Připosłucharjo so serbskemu organistej z dohlim přikleskom džakowachu.

Kamjenc. Młody serbski hudźbnik, organist a komponist Feliks Brojer je sobotu, 13. awgusta, přeni raz w Kamjenskej Marinernej cyrkwi koncertował. Na Walkerowych piščelach zaklinčachu twórbu serbskich

a dalších komponistow, kotřiž so ze serbskej hudźbu zaběraja. Čłonka cyrkwinskeho předstejičerstwa Elfie Jatzke witaše na 60 připosłucharjow tež ze serbskimi słowami. Koncert w rjedže „Pišćele w pječich“ bě wosebity přinošk k lětušemu lětu Kocora a Zejlerja.

Zły Komorow. 39 kemšerjow, mjez nimi někotre žony w serbskej drasće, zhromadzi so 14. awgusta k ekumeniskim serbsko-němskim kemšam w tudyšej Serbskej cyrkwi. Liturgiski nawod měještaj ewangelski farar Manfred Schwarz a katolski farar Udo Jäkel. Čitanje přednjeje Madlena Norbergowa. Wot fararja n. w. Dietera Schütta ze Žylowa přihotowane dwurěčne předowanje čitaštaj farar Schwarz a predikant Hartmut Leipner. Po kemšach běchu wšitcy na kofej, bjesadu a zhromadne spěwanje přeprošeni.

Wuježk. We wobłuku Dnja Hornjeje Łužicy je chór Budyšin nježdzu, 21. awgusta, na Čornoboze koncert wuhotował. Pro-

Spominamy

Před 125 lětami, 18. septembra 1897, narodži so braška **Richard Hajna** jako syn žiwnosćerja w Splósku. Jeho nan Jan Hajna († 1949) bě wjesny předstejičér w Splósku a 1911 sobuzaložer a předsyda serbskeho towarstwa Lubin w Budestecach. 1912 wobdzělištaj so nan a syn hromadze na založerskej zhromadźiznje Domowiny we Wojerecach. Po Přenjeje swětowej wójnje so Richard Hajna aktiwnje do serbskeho towarstwoweho žiwjenja zarjadowa. Mjez druhim bě sobuzaložer a předsyda spěwneho towarstwa Sołobik w Sowrjecach a sobustaw předsydstwa Nadźije w Budyšinje. Daloko znaty w Budyskim kraju bě jako serbski braška. Za to měješe prawe wonkowne wuhotowanje z braškovskim kijom, přityknyjem židžanym rubiškom a pyšnym třiróžkatym kłobukom na hłowje. Braškowstwo wukonješe wot 1920 skoro štyri lětdziesiątki na dohromady něhdze 650 zwjětša serbskich kwasach. Doma wjedžeše po nanje staršisku žiwnosć dale, kotraž w přetwarjenym stawje džensa hišće wobsteji (Splósk č. 6/7). Zemře w lěće 1961 a namaka swój posledni wotpočink w Budestecach. T.M.

Přeprašujemy

03.09. sobota

pućowanje a dworowy swjedžen w Hrubjelčicach, w 17.00 hodź. nyšpor

07.09. srjeda

19.00 Bjesada w Rakecach w farskej bróžni

11.09. 13. nježdela po Swjatej Trojicy

09.30 dwurěčne kemše w Hodźiju
10.00 serbsko-nimska namša ku dnju wó twórnjonego pomnika we Wětošowje (farar Ksenka)

10.15 kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink)

12.00 nutrnosť w serbskim rozhlósu (fararka Malinkowa)

15.09. štwórtk

18.30 Bjesada w Bukcach na farje

18.09. 14. nježdela po Swjatej Trojicy
08.30 serbske kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. n. w. Malink)

25.09. 15. nježdela po Swjatej Trojicy
10.00 dwurěčne kemše w Rakecach (žnjowodžakny swjedžen)

12.00 nutrnosť w serbskim rozhlósu (sup. Rummel)

02.10. 16. nježdela po Swjatej Trojicy

10.15 kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink)

12.00 nutrnosť w serbskim rozhlósu (farar Haenchen)

14.00 serbsko-němske drastowe kemše w Ptačecach (farar dr. Reichelt)

„Dopomnjeća na křčeńcu“ rěka nowa, 47. wosebita wustajeńca, kotruž su nježdzu, 7. awgusta, w Njeswačanskim domizniskim muzeju wotewrěli. Přihotowalaj staj ju zběračel Falk Lorenz ze Zemic-Tumic (nalěwo) a Arnd Lehmann, kiž so wo domizniski muzej w Njeswačidle stara.

Foto: Feliks Haza

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wasadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamolwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čiśc: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E
Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki z dawkowych srědkow na zakładze hospodarskich planow, wobzamknjenych wot Němskeho zwjazkowneho sejma, Krajneho sejma Braniborskeje a Sakskeho krajneho sejma.
Lětny abonement plaći 8 eurow.

gram wobsteješe wosebje ze serbskich pěsnjow a zakonči so ze zhromadnje z publikumom zanjesenym kanonom „Dona nobis pacem“. Po wšěm zdaću bě koncert na Čornoboze jeničke serbske z dohromady 37 zarjadowanjow lětušeho Dnja Hornjeje Łužicy.

Bukey. Na farje w Bukcach započnje so 17. septembra po dohlich prócowanjach serbski rěčny kurs z džesać wobdzělnikami. Kurs nawjeduje Julian Nyča z Rěčneho centruma Witaj.

Dary

W juliju je so darilo za młodźinski spěwnik 100 eurow a za Serbske ewangelske towarstwo 200 eurow. Bóh žohnuj daraj a darićelow.